

22.

Mądre korzystanie z osiągnięć cywilizacji: wiedza, szkoła, studia¹

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój intelektualno-moralny

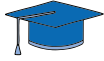

¹ „Człowiek rozszerzył swe panowanie nad przyrodą i osiągnął głębszą znajomość praw dotyczących stosunków społecznych. Na jego oczach runęły lub zmniejszyły się przeszkody i odległości dzielące ludy i narody, a dokonało się to poprzez wzrost poczucia uniwersalizmu i wyraźniejszą świadomość jedności rodzaju ludzkiego, poprzez uznanie wzajemnej zależności w ramach prawdziwej solidarności, i wreszcie, poprzez pragnienie – i możliwość – nawiązania kontaktów z braćmi i siostrami ponad sztucznymi podziałami geograficznymi, granicami państwowymi czy rasowymi. Zwłaszcza dzisiejsza młodzież jest świadoma, że postęp wiedzy i techniki jest w stanie nie tylko dostarczyć nowych dóbr materialnych, lecz również poszerzać dostęp do wspólnego poznania. Rozwój np. informatyki pomnaża twórcze możliwości człowieka i daje mu dostęp do bogactw intelektualnych i kulturalnych innych ludów. Nowe środki komunikacji umożliwiają coraz większy udział w wydarzeniach i ułatwiają wzrastającą wymianę myśli. Zdobytcze nauk biologicznych, psychologicznych czy społecznych pomagają człowiekowi wnikać coraz bardziej w bogactwo własnej istoty. A jeśli prawdą jest, że postęp ten zbyt często jest jeszcze przywilejem krajów uprzemysłowionych, to nie można jednak zaprzeczyć, że perspektywa dostępu do niego wszystkich ludów i krajów nie jest już czystą utopią, jeśli tylko istnieje po temu szczerą wola polityczna”. DM 10.

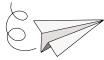
1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznanie osiągnięć związanych z rozwojem nauki

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność planowania swojego rozwoju intelektualnego

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Na czym polega autentyczny rozwój człowieka?
- Co to są uniwersalne, ponadczasowe wartości?
- Moje poszukiwania prawdy.
- Moje poszukiwanie wiedzy.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Człowiek nieustannie szuka prawdy i wiedzy².
- Każda osoba jest powołana do współuczestnictwa w procesie rozwoju cywilizacji³.
- W pracy ludzkiej istnieje zasada prymatu osoby przed rzeczą.

Zasady

- Kształtuję w sobie postawę ciągłego zdobywania wiedzy.
- Uczciwie i rzetelnie wypełniam moje obowiązki związane z rodziną, szkołą i najbliższym otoczeniem⁴.

² „Człowiek nie może przecież oprzeć swojego życia na czymś nieokreślonym, na niepewności albo na kłamstwie, gdyż takie życie byłoby nieustannie nękanie przez lęk i niepokój. Można zatem określić człowieka jako tego, który szuka prawdy”. FR 28.

³ „Ów proces zaś jest równocześnie uniwersalny: obejmuje wszystkich ludzi, każde pokolenie, każdy etap rozwoju ekonomicznego i kulturalnego, a równocześnie jest to proces przebiegający w każdym człowieku, w każdym świadomym ludzkim podmiocie. Wszyscy i każdy są nim równocześnie objęci. Wszyscy i każdy w odpowiedniej mierze, i nieskończoną prawie ilość sposobów, biorą udział w tym gigantycznym procesie, poprzez który człowiek «czyni sobie ziemię poddaną»: w procesie pracy”. LE 4.

⁴ „Człowiek stając się – przez swoją pracę coraz bardziej panem ziemi, potwierdzając – również przez pracę – swoje panowanie nad widzialnym światem, w każdym wypadku i na każdym etapie tego procesu znajduje się na linii owego pierwotnego ustanowienia Stwórcy, które pozostaje w koniecznym i nierozzerwalnym związku z faktem stworzenia człowieka jako mężczyzny i niewiasty na «obraz Boga»”. LE 4.

- Rzeczy, których używam, są podporządkowane mojemu człowieczeństwu i powołaniu.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Integralny rozwój człowieka umożliwia prawdziwy postęp cywilizacyjny⁵.
- Rozwój człowieka i cywilizacji ma wydźwięk moralny, więc rozwój techniczny musi iść równoległe z rozwojem duchowym i moralnym.
- Zdobyte wykształcenie powinno służyć sprawiedliwości i dobru człowieka⁶.

Zasady

- Pomagam dziecku w formułowaniu odpowiedzi na fundamentalne pytania dotyczące sensu ludzkiego życia i jego przeznaczenia⁷.
- Wskazuję na wiarygodne instytucje naukowe⁸.
- Jestem gotów do dzielenia się dobrami ze słabszymi i biedniejszymi.

⁵ „Rozwój nie tylko ekonomiczny mierzy się i ukierunkowuje według tej rzeczywistości i powołania człowieka widzianego całościowo, czyli według jego «parametru» wewnętrznego”. SRS 29.

⁶ „Pracownicy nauki, intelektualiści, wychowawcy mogą odegrać znaczną rolę w walce o sprawiedliwość społeczną, cel, do którego należy dążyć z odwagą i energią, środkami samej sprawiedliwości, dokonując tych wszystkich zmian na lepsze, które w stosunkach gospodarczych i społecznych nakazuje etyka, unikając przy tym destruktywnej przemocy rewolucyjnych konfrontacji. Uniwersytet dysponuje ogromną siłą moralną, by występować w obronie sprawiedliwości i prawa, działając zgodnie ze swymi własnymi środkami, którymi są kompetentna wiedza i moralne wychowanie. W podobny sposób uniwersytet winien w miarę możliwości dążyć do rozprzestrzeniania dobrodziejstw wyższego wykształcenia na wszystkie klasy i pokolenia, które są w stanie zeń korzystać”. Jan Paweł II, Orędzie do środowisk uniwersyteckich, Gwatemala, 7.03.1983, w: tegoż, *Wiara i kultura*, red. M. Radwan, T. Gorzkula, K. Cywińska, Redakcja Wydawnictw KUL, Rzym 1986, s. 210.

⁷ „Pragnienie prawdy jest tak głęboko zakorzenione w sercu człowieka, że gdyby musiał się go wyrzec, prowadziłoby to do kryzysu egzystencjalnego. Wystarczy przecież przyjrzeć się codziennemu życiu, by dostrzec, że każdy z nas zadaje sobie nieustannie pewne fundamentalne pytania, a zarazem nosi w sercu przynajmniej zarys odpowiedzi na nie”. FR 28.

⁸ „Uniwersytet zdradziłby swe powołanie, gdyby zamknął się na sens absolutu i transcendencję, bowiem arbitralnie ograniczyłby badania całej rzeczywistości lub prawdy i wyrządziłby krzywdę samemu człowiekowi, którego najwyższym dążeniem jest poznanie prawdy, dobra, piękna oraz wiara w przeznaczenie, które go przekracza. Dlatego też uniwersytet musi stać się świadkiem prawdy i sprawiedliwości”. Jan Paweł II, Orędzie do środowisk uniwersyteckich, Gwatemala, 7.03.1983, w: tegoż, *Wiara...*, dz. cyt., s. 210.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Uczeń współpracuje z innymi, aby poznać prawdę o sobie samym i poznawać rzeczywistość, w której żyje.
- Poszukiwanie prawdy dokonuje się poprzez doświadczenie fizyczne i duchowe⁹.
- Szkoła kształci i wychowuje osobę¹⁰.

Zasady

- Kształtuję postawę ufności wobec autorytetów naukowych¹¹.
- Umożliwiam uczniom dostęp do wiedzy¹².

⁹ „Wszędzie tam, gdzie człowiek dostrzega wezwanie absolutu i transcendencji, otwiera się przed nim droga do metafizycznego wymiaru transcendencji: w prawdzie, w pięknie, w wartościach moralnych, w drugim człowieku, w samym bycie, w Bogu. Wielkie wyzwanie jakie stoi przed nami u kresu obecnego tysiąclecia, wyzwanie równie nieuniknione jak pilne, polega na przejściu od fenomenu do fundamentu. Nie można zatrzymać się na samym doświadczeniu; także wówczas, gdy wyraża ono i ujawnia wewnętrżność człowieka i jego duchowość, refleksja racjonalna winna docierać do poziomu istoty duchowej i do fundamentu, który jest jej podłożem”. FR 83.

¹⁰ „Oto w wielkiej syntezie zadanie szkoły, która ma kształcić i wychowywać. W podejmowaniu tego zadania nie wystarczy patrzeć tylko w wymagowaną przyszłość, ale trzeba ją już teraz jakoś tworzyć, trzeba mieć przed oczyma całą tradycję narodu, społeczeństwa, państwa. Powiedział ktoś słusznie, że narody, które tracą pamięć, schodzą do rządu plemienia”. Jan Paweł II, Przemówienie do katechetów, nauczycieli i uczniów, Włocławek, 6.06.1991, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2006, s. 682.

¹¹ „Umiejętność i decyzja zawierzenia samego siebie i własnego życia innej osobie to z pewnością jeden z aktów antropologicznie najbardziej doniosłych i wymownych. Nie należy zapominać, że także rozum potrzebuje oprzeć się w swoich poszukiwaniach na ufnym dialogu i szczerzej przyjaźni”. FR 33.

¹² „Ponadto państwo powinno zapewnić wszystkim obywatelom pełny dostęp do uczestnictwa w kulturze oraz przygotowanie do należytego korzystania z praw i obowiązków obywatelskich. Także państwo powinno zagwarantować dzieciom prawo do odpowiedniego wychowania szkolnego, starać się o kwalifikacje nauczycieli i poziom kształcenia, dbać o zdrowie wychowanków i w ogóle doskonalić szkolnictwo, pamiętając o zasadzie pomocniczości, aby przez to wykluczyć, istniejący dziś w bardzo wielu społeczeństwach, monopol szkolny sprzeciwiający się wrodzonym prawom osoby ludzkiej, postępowi i upowszechnianiu kultury, pokojowemu współżyciu obywateli i pluralizmowi”. DWCH 6.

- Nieustannie doskonalę swoje umiejętności pedagogiczne i zawodowe¹³.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie w grupach przygotowują pracę dotyczącą rozwoju współczesnego społeczeństwa polskiego. Każda grupa ma za zadanie opracować wybraną dziedzinę życia społecznego, zbadać, czy zachodzą w niej zmiany, w jakim kierunku, czy osoba ma możliwość na rozwój swojego człowieczeństwa, itd. Następnie na forum klasy porównywane są końcowe wyniki prac, uczniowie wraz z nauczycielem oceniają, jaki jest obraz rozwoju cywilizacyjnego we współczesnej Polsce.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Młody człowiek wierzy, że jest w stanie poznać rzeczywistość, która go otacza. Ponosi wysiłek, by ją poznać, zrozumieć¹⁴. Dzięki nauce tworzy więzi osobowe w Ojczyźnie i zagranicą. Dokonaniami współczesnej cywilizacji posługuje się tak, aby rozwijały jego człowieczeństwo. Przyjmuje rady i wskazówki osób, które uważa za autorytet. Umie się dzielić własnymi osiągnięciami naukowymi. Pomaga rozwijać się intelektualnie innym osobom.

1.10. ZAGROŻENIA

Bez systematycznej, rzetelnej nauki młody człowiek może utracić motywację do poznawania otaczającej go rzeczywistości. Brak wiedzy o świecie, w którym

¹³ „Spośród wszystkich środków pomocniczych wychowania szczególne znaczenie ma szkoła, ponieważ mocą swego posłannictwa wytrwale i troskliwie kształtuje władze umysłowe, rozwija zdolności wychowania prawidłowych sądów, wprowadza w dziedzictwo kultury wytworzonej przez minione pokolenia, kształci poczucie wartości, przygotowuje do życia zawodowego, a tworząc warunki do przyjaznego współżycia wychowanków różniącym się charakterem i pochodzeniem, kształtuje postawy wzajemnego rozumienia. Ponadto szkoła stanowi jakby centrum, w którego działalności i rozwoju powinny uczestniczyć wspólnie: rodziny, nauczyciele, różnego rodzaju organizacje kulturalne, obywatelskie i religijne, a także państwo i cała wspólnota ludzka”. DWCH 5.

¹⁴ „To wiara przynagla rozum, aby przekraczał wszelkie bariery izolacji i nie wahał się ponosić ryzyka w poszukiwaniu tego co piękne, dobre i prawdziwe. Wiara staje się zdecydowanym i przekonującym obrońcą rozumu”. FR 56.

żyje, może spowodować u osoby stan wyobcowania¹⁵. Nie będzie ona umiała nawiązywać relacji z innymi osobami¹⁶ lub zacznie się bać drugiego człowieka i nieufnie go traktować. Nieprzestrzeganie norm moralnych w zdobywaniu wiedzy, może prowadzić młodego człowieka do manipulacji wytworami nauki w osiąganiu własnych korzyści¹⁷. Również nieuznawanie w procesie nauki niezbywalnej godności człowieka doprowadza do zagrożenia samej osoby ludzkiej¹⁸.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Młody człowiek wierzy, że jest w stanie poznać rzeczywistość, która go otacza. Ponosi wysiłek, by ją poznać, zrozumieć. W szkole spotyka się z testowaniem i sprawdzaniem wiedzy, którą już posiada. Oceny jednak nie zawsze odzwierciedlają poziom umiejętności.

¹⁵ „Można zauważyć, że jednym z najbardziej znamienych aspektów naszej obecnej kondycji jest «kryzys sensu». Powstało tak wiele perspektyw poznawczych, często o charakterze naukowym, z których można patrzeć na życie i świat, że mamy w rzeczywistości do czynienia z coraz powszechniejszym zjawiskiem fragmentaryzacji wiedzy. Właśnie to sprawia, że tak trudne, a często daremne jest poszukiwanie sensu. Wielość teorii, które prześcigają się w próbach rozwiązania tego problemu, a także różne wizje i interpretacje świata i ludzkiego życia pogłębiają tylko tę zasadniczą wątpliwość, która łatwo może stać się źródłem sceptycyzmu i obojętności albo różnych form nihilizmu”. FR 81.

¹⁶ „Czyż nie można powiedzieć, że po upadku jednego muru, tego widzialnego, jeszcze bardziej odsłonił się inny mur, niewidzialny, który przebiega przez ludzkie serca? Jest on zbudowany z lęku i agresji, z braku zrozumienia dla ludzi o innym pochodzeniu i innym kolorze z skóry, przekonaniach religijnych, jest on zbudowany z egoizmu politycznego i gospodarczego oraz z osłabienia wrażliwości życia ludzkiego i godności każdego człowieka. Nawet niewątpliwe osiągnięcia ostatniego okresu na polu gospodarczym, politycznym, społecznym nie przesłaniają istnienia tego muru”. Jan Paweł II, Homilia w czasie Mszy św., Gniezno, 3.06.2006., w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2006, s. 911.

¹⁷ „Jeszcze raz staje się oczywiste, że rozwój, jego planowanie, użycie zasobów i sposobów ich wykorzystania nie mogą być oderwane od poszanowania wymogów moralnych. Jeden z nich niewątpliwie wyznacza ograniczenia użycia widzialnej natury. Panowanie, przekazane przez Stwórcę człowiekowi, nie oznacza władzy absolutnej, nie może też być mowy o wolności «używania» lub dobrowolnego dysponowania rzeczami”. SRS 34.

¹⁸ „Człowiek dzisiejszy zdaje się być stale zagrożony przez to, co jest jego własnym wytworem, co jest wynikiem pracy jego rąk, a zarazem – i bardziej jeszcze – pracy jego umysłu, dążeń jego woli”. RH 15.

Należy zachęcić młodzież do korzystania z dóbr nauki, kultury w celu ich własnego rozwoju. Podejście do wiedzy jest kluczowe w rzetelnym poznawaniu rzeczywistości. Nauka nie musi być nudna i monotonna. Człowiek uczy się dla samego siebie. Umożliwia nam to zaspokojenie swoich pragnień; wiedza jest silnym narzędziem do zmian samego siebie i otaczającej rzeczywistości.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

W Welton Academy młodzież wychowywana jest w klimacie sztywnych norm i nakazów. Keating ucząc swoich uczniów języka angielskiego, pragnął zarazem przygotować ich do dorosłego życia i utwierdzić w przekonaniu, że to właśnie oni są twórcami swojej egzystencji. W tamtych okolicznościach i czasie były to bardzo niekonwencjonalne metody nauczania, które nie wszystkim przypadły do gustu.

Chłopcy wstali i podeszli do ściany, na której w długim rzędzie wisiały portretowe fotografie niegdyśszych uczniów. Popatrzyli na spoglądające na nich z dalekiej przeszłości młode oczy.

– Niczym się od was nie różnią, prawda? Ta sama nadzieja w oczach, ta sama wiara w dokonanie w życiu wielkich rzeczy. Jak w wielu z was. Cóż, gdzie te uśmiechy? Co z nadzieją?

N.H. Kleinbaum,
Stowarzyszenie umarłych poetów,
w: J. Kościerzyńska,
M. Chmiel, M. Szulc,
A. Gorzałczyńska-Mróz,
Nowe słowa na start!
Podręcznik do języka
polskiego dla klasy
siódmej szkoły podsta-
wowej, wyd. Nowa Era,
Warszawa 2017, s. 77.

Chłopcy w zamyśleniu wpatrywali się w fotografie. Keating ruszył dookoła sali i zaczął pokazywać palcem kolejne zdjęcia.

– Ilu z nich udało się dokonać choć odrobinę z tego, do czego byli zdolni zanim zorientowali się, że jest już za późno? Czy w pogoni za wszechwładnym bogiem sukcesu... nie pogubili swoich chłopięcych marzeń? Trzeba wam wiedzieć, że większość z tych dżentelmenów użyłnia teraz ziemię pod cmentarnymi żonkilami! A jednak, jeśli tylko mocno wytyżycie słuch, usłyszycie ich wołanie. Zbliżcie się do nich – zachęcił. – Nachylcie się. Śmiało. Słyszycie? Słyszycie ich głos? W sali zapanowała cisza. Niektórzy chłopcy niepewnie nachylili się ku fotografiom.

– Carpe diem – wyszeptał Keating niskim głosem. – Chwytajcie dzień. Uczyńcie wasze życie niezwykłym.

John Keating zabierając chłopców do Sali Reprezentacyjnej, pokazał im fotografie uczniów, którzy chodzili do tej szkoły wiele lat przed nimi. Chciał przez to wzbudzić w nich chęć do spełniania marzeń. Wiedział, że łatwo jest zapomnieć o swoich zdolnościach, talentach i nie myśleć o tym, że można osiągnąć coś więcej niż tylko przeciętność, rutynę i średni poziom satysfakcji.

Każda osoba jest powołana do współuczestnictwa w procesie rozwoju cywilizacji, do wielkich dokonań i odkryć. Umożliwia to integralny rozwój człowieka, wiara we własne możliwości i talenty oraz konsekwentne podążanie drogą marzeń.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

To właśnie prawda o „Bogu – Miłości” staje się źródłem nadziei świata i drogowskazem naszej odpowiedzialności. Człowiek może miłować, ponieważ został najpierw umiłowany przez Boga. Św. Jan nas poucza: „My miłujemy, ponieważ Bóg sam pierwszy nas umiłował” (1 J 4,19). Prawda o Bożej miłości rzuca światło również na nasze poszukiwanie prawdy, na pracę nad rozwojem nauki, nad całą naszą kulturą. Nasze poszukiwania i nasza praca potrzebują idei wiodącej, fundamentalnej wartości, która by nadała sens i połączyła w jeden nurt badania uczonych, refleksje historyków, twórczość artystów i rozwijające się w zawrotnym tempie odkrycia techników. Czy istnieje jakaś inna idea, inna wartość lub inne światło, które byłoby w stanie nadać sens wielorakim poszukiwaniom i działaniom ludzi nauki i kultury, nie ograniczając równocześnie ich twórczej wolności? Otóż miłość jest tą siłą, która nie narzuca się człowiekowi od zewnątrz, lecz rodzi się w jego wnętrzu, w jego sercu, jako jego najbardziej wewnętrzna własność. Chodzi tylko o to, by człowiek pozwolił się jej narodzić i by umiał nasycić nią swoją wrażliwość, swoje myślenie w laboratorium, w sali seminaryjnej i wykładowej, a także przy warsztacie wielorakiej sztuki.

Jan Paweł II, Przemówienie do rektorów wyższych uczelni zgromadzonych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika, Toruń, 07.06.1999, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny*: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2006, s. 1047.

Miłość nie wyklucza wiedzy, co więcej, domaga się jej, krzewi ją i ożywia od wewnątrz. Wiedza nie jest nigdy tylko dziełem inteligencji. Można ją oczywiście sprowadzić do kalkulacji lub doświadczenia, ale jeżeli ma być wiedzą zdolną ukierunkować człowieka w świetle pierwszych zasad i jego ostatecznych celów, powinna być „przyprawiona solą” miłości. Działanie bez wiedzy jest ślepe, a wiedza bez miłości jałowa. Istotnie, „Ten bowiem, kto kieruje się prawdziwą miłością, usilnie wyteżę swój umysł, by odkryć przyczyny nędzy i znaleźć sposoby jej zwalczania i zdecydowanego przezwyciężenia”. W obliczu zjawisk, które mamy przed sobą, miłość w prawdzie wymaga przede wszystkim poznania i zrozumienia, ze świadomością i poszanowaniem specyficznej kompetencji każdego poziomu wiedzy. Miłość nie jest późniejszym dodatkiem, załącznikiem do zakończonej już pracy różnych dyscyplin, lecz prowadzi z nimi dialog od samego początku. Wymogi miłości nie sprzeciwiają się wymogom rozumu. Wiedza ludzka jest niewystarczająca, a konkluzje płynące z wiedzy nie będą mogły nigdy wskazywać samodzielnie drogi prowadzącej do integralnego rozwoju człowieka. Trzeba zawsze iść dalej: wymaga tego miłość w prawdzie. Jednak pójście dalej nie oznacza nigdy abstrahowania od konkluzji rozumu, zaprzeczania jego wyników. Nie ma inteligencji, a potem miłości: istnieje miłość ubogacona inteligencją oraz inteligencja pełna miłości.

Benedykt XVI, enc.
Caritas in veritate, 30,
wyd. M, Kraków 2009.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Błogosławieni ubodzy w duchu, albowiem do nich należy królestwo niebieskie. Błogosławieni, którzy się smucą, albowiem oni będą pocieszeni. Błogosławieni cisi, albowiem oni na własność posiadą ziemię. Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, albowiem oni będą nasyceni. Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią. Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą. Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi. Błogosławieni, którzy cierpią prześladowanie dla sprawiedliwości, albowiem do nich należy królestwo niebieskie. Błogosławieni jesteście, gdy wam urągają i prześladowają was i gdy z mego powodu mówią kłamliwie, wszystko złe o was. Ciescie się i radujcie, albowiem wielka jest wasza nagroda w niebie (Mt 5,3-12).

Radośnie wykrzykuj na cześć Pana, cała ziemi, cieszcie się i weselcie, i grajcie! Śpiewajcie Panu przy wtórze cytry, przy wtórze cytry i przy dźwiękach harfy, przy graniu trąb i głosie rogu – radujcie się przed obliczem Pana, Króla! Niech huczy morze i to, co je napełnia, świat i jego mieszkańcy! Niech rzeki klaszczą w dłonie, niech góry razem wołają radośnie przed obliczem Pana, bo nadchodzi sądzić ziemię. On będzie sądził świat sprawiedliwie i według słuszności – narody (Ps 98,4-9).

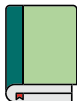
3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Obiecane szczęście stawia nas wobec decydujących wyborów moralnych. Zaprasza nas do oczyszczenia naszego serca ze złych skłonności i do poszukiwania nade wszystko miłości Bożej. Uczy nas, że prawdziwe szczęście nie polega ani na bogactwie czy dobrobycie, na ludzkiej sławie czy władzy, ani na żadnym ludzkim dziele, choćby było tak użyteczne jak nauka technika sztuka, ani nie tkwi w żadnym stworzeniu, ale znajduje się w samym Bogu, który jest źródłem wszelkiego dobra i wszelkiej miłości [...] (KKK 1723).

Por. KKK 32; 35; 1731; 2115; 2116; 2128.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

- Benedykt XVI, enc. *Caritas in veritate*, wyd. M, Kraków 2009.
- Boorstin D.J., *Odkrywczy. Dzieje ludzkich odkryć i wynalazków*, wyd. Bertelsmann Media, Warszawa 2000.
- Budajczak M., *Edukacja domowa*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004.
- Gadamer H.G., *Dziedzictwo Europy*, wyd. Spacja, Warszawa 1992.
- Goban-Klas T., *Cywilizacja medialna. Geneza. Ewolucja. Eksplozja*, wyd. WSiP, Warszawa 2007.
- Jan Paweł II, Przemówienie do rektorów wyższych uczelni zgromadzonych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika, Toruń, 7.06.1999, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2006, s. 1045-1050.
- Kongregacja Nauki Wiary, Katechizm Kościoła Katolickiego, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Nęcka E., *Człowiek. Umysł. Maszyna. Rozmowy o twórczości i inteligencji*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2007.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sękowski A.E., *Osiągnięcia uczniów zdolnych*, wyd. UMCS, Lublin 2000.
- Twardowski J., *Na ostatni guzik*, wybrała i oprac. A. Iwanowska, wyd. Święty Wojciech, Poznań 2015.
- Twardowski J., *Wiersze o nadziei, miłości i wierze. Wybór i postłowie*, wyd. Łuk, Białystok 2000.
- Wolański N., *Ekologia człowieka. Ewolucja i dostosowanie biokulturowe*, wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007.